

Q klima- rapport 2020

Vår reise mot å bli
klimapositiv i 2030

Innhold

☞ Klikk deg inn på det du vil lese først!

1

Q – det lille utfordrermeieriet som skal bli klimapositivt

2

Idéen om et klimapositivt meieri blir født

3

Vår klimapositive ambisjon

4

Hva er vårt klimaavtrykk?

5

Alt starter på gårdene våre

6

Hvordan skal vi frakte melken vår utslippsfritt?

7

Vi bygger fremtidens klimavennlige meieri!

8

Fra smart til klimasmart emballasje!

9

Dette klarer vi ikke uten deg!

10

Usikkerhet og dilemmaer

PS!
Du kan lese mye mer om
vår historie og tankesett
på gsjefen.no

**Tenk om hvert av
de 435 millioner
Q-melkeglassene
vi drikker i året
kunne gjort
klima litt
bedre?**

1:

Q – det lille utfordrermeieriet som skal bli klimapositivt

Å utfordre ligger i vårt DNA! I 1998 ble de to gårdsmeieriene Jæren Gardsmeieri og Gausdalsmeieriet etablert for å levere dagsfersk melk til lokale markeder. I 2000 kjøpte Kavli de to meieriene og samlet virksomheten under Q-Meieriene. Q-Meieriene kjempet hardt for å overleve på grunn av manglende rammevilkår. Vi hadde 114 måneder med negativt resultat før det snudde. Uten en langsiktig eier som Kavlifondet, hadde ikke vi vært her i dag.

Den første tiden var vi et produksjonsdrevet meieri som utgjorde et alternativ til «TINE-monopolet». En viktig side ved vår virksomhet er at vi konkurrerer i hele verdikjeden, for eksempel med melk fra egne melkeleverandører. Med tiden forventet forbrukerne at Q-Meieriene skulle være mer enn bare et alternativ til TINE. Dere ønsket at vi også bidro med egne relevante innovasjoner som var forskjellig fra eksisterende meieriprodukter i markedet. Den utfordringen tok vi, og i 2009 lanserte vi for eksempel Skyr®.

Siden den gang har vi jobbet med forbrukerdrevet åpen innovasjon. Og vi lytter når dere ber oss om å ta opp kamper som er viktige for dere. For eksempel kampen mot matsvinn. Den kampen tok vi, og i 2017 lanserte vi programmet «best før, men ikke dårlig etter».

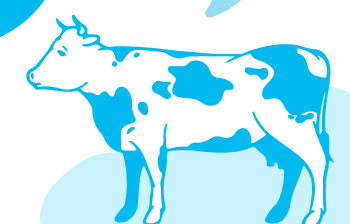
Nå ser vi mer enn noensinne hvor viktig det er å være med på å redde klimaet. Derfor åpner vi et nytt og spennende kapittel i vår historie som vi kaller «Det lille utfordrermeieriet som vil bli klimapositivt i 2030».

Melkehilsen fra meg,

Bent Myrdahl
Bent Myrdahl

**Vi er 285 ansatte
som hver dag jobber
for å redusere Q sitt
klimaavtrykk**

**Og 11.773 kuer
som skal leve mer
klimavennlig**

Hva betyr det å være klimapositiv?

Å være klimapositiv betyr at man fjerner flere klimagasser enn verdikjeden slipper ut. Q-Meieriene inkluderer også gårdene i vurderingen av sin verdikjede.

2:

Idéen om et klimapositivt meieri blir født

Hos Q-Meieriene er forbrukerne sjefen! Vi lever av å lytte til dere. Fordi vi mener det alltid finnes bedre måter å gjøre ting på, ønsker vi brutalt ærlige tilbakemeldinger. Sammen skaper vi de beste smaksopplevelsene og smarteste løsningene. Dere utfordrer oss på klimatiltak og hjelper oss på vår viktige reise til å bli klimapositiv.

Klimainnspill i Min Q-idé

I 2015 lanserte vi Min Q-idé, en idébank hvor alle kan legge inn sine idéer til forbedringer eller nye produkter. Vi har til nå fått inn over 2300 forslag til hvordan vi kan gjøre ting litt bedre! I 2019 fikk vi mange gode innspill på hvordan vi kunne gjøre melkekartongen mer miljøvennlig; noen foreslo at vi skulle fjerne platen og noen foreslo at vi skulle bruke melkekartongen til å gi miljøtips. På grunn av gode idéer fra dere, fjernet vi det velkjente målevinduet og lanserte i 2020 en melkekartong laget av 100 % fornybare ressurser.

Nettmøtet som la listen enda høyere

Med et stadig større engasjement for klima, kom tanken om en hårete klimamålsetting: Ikke bare ville vi redusere våre utslipp, men gjøre klimaet bedre for hvert Q-produkt som blir spist eller drukket. I vårt månedlige live nettmøte på Facebook snakker vi med alle som vil snakke med oss. I mai 2019 spurte vi dere om dere tror det er mulig for et meieri å bli klimapositiv. Noen var skeptiske, men de fleste var positive, og syntes det var bra vi tok denne kampen. Da startet vi planleggingen av hvordan vi kan bli et klimapositivt meieri innen 2030.

Jo mer du drikker
eller spiser av
Q-Meierienes
produkter, jo bedre
skal klimaet bli!

3:

Vår klimapositive ambisjon

I Q mener vi at det alltid finnes bedre måter å gjøre ting på. Derfor er vi mer opptatt av hva vi skal gjøre fremover, enn det vi allerede har gjort. Vi elsker å utfordre, og det er derfor vi har bestemt oss for å ikke bare bli klimanøytrale, men **klimapositive** innen 2030.

All matproduksjon har et klimaavtrykk, og i den store sammenhengen er Q-Meieriene lite. Vårt viktigste bidrag i klimakampen er kanskje ikke mengden utslipp vi skal kutte, men å gå foran som et eksempel og vise at det kan gjennomføres i praksis.

Dette er en lang og utfordrende vei å gå, men nå er vi altså i gang. Som vanlig er vi helt ærlige, og foreløpig har vi ikke alle svarene på hvordan dette skal gjennomføres. Heldigvis er det mange som ønsker å bidra med forslag.

Likevel er oppskriften egentlig ganske enkel. Vi må:

1. Identifisere utslippene våre
2. Redusere utslipp der vi kan
3. Investere i eksterne klimapositive prosjekter

4:

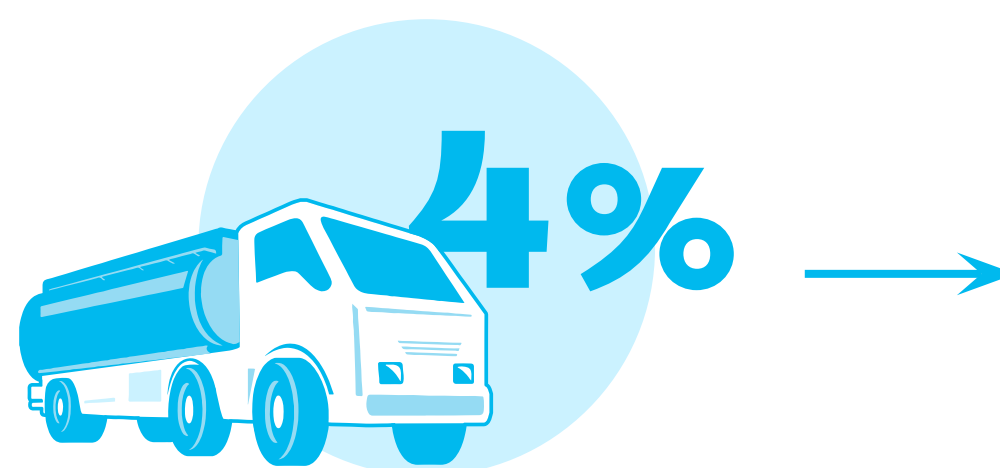
Hva er vårt klimaavtrykk?

Første steg på veien til å bli klimapositiv er å avdekke klimaavtrykket vårt. Allerede her kommer det et viktig spørsmål. Hvor stor del av verdikjeden er del av vårt klimaavtrykk? Vi ønsker å være ambisiøse, og inkluderer derfor hele verdikjeden vår – fra driften på gården til våre ferdige produkter er levert hos grossisten. I løpet av et år er klimaavtrykket fra denne verdikjeden på 161.891 tonn CO₂. Utslippet fordeler seg slik:

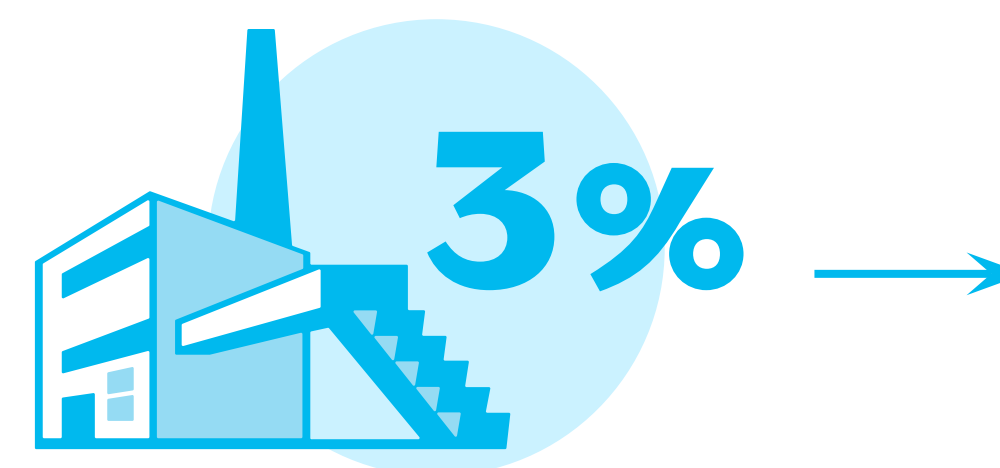
Råvareproduksjon

85 % av vårt klimaavtrykk kommer fra råvareproduksjonen. Noe av utslippet kommer fra produksjon av ingredienser som frukt, bær og kakao. Men den største andelen av utslippet er enterisk metan og lystgasser fra kuene våre. Å bidra til et mer klimavennlig landbruk, er vårt viktigste langsiktige arbeid for å bli klimapositiv.

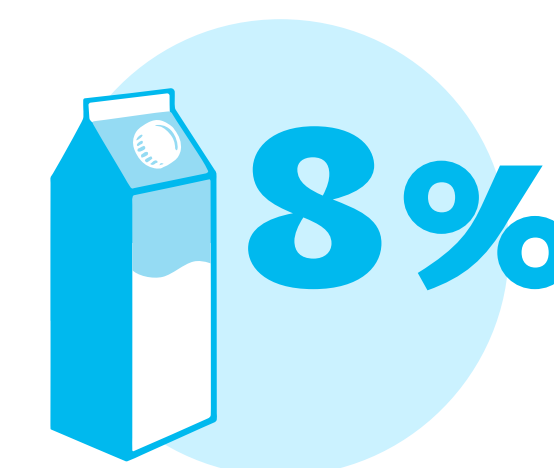
Transport

4 % av klimaavtrykket kommer fra transport av melk til meieri, og ferdige produkter fra meieri til grossist. Ved å bytte til fornybare energi- og drivstoffløsninger kommer vi til å nærme oss nullutslipp i transporten vår.

Produksjon av produkter

3 % av klimaavtrykket kommer fra arbeidet med å gjøre råvarene om til Q-produkter. Dette virker kanskje ikke som all verdens, men alt teller. Ved å gjenvinne energi og bytte til nye energikilder i produksjonen, som solceller på taket, kan vi nærme oss nullutslipp her.

Emballasje

Emballasje står for 8 % av klimaavtrykket. For å redusere utslipp må vi bruke så lite emballasje som mulig, og sikre at all emballasjen kan gjenvinnes. Samtidig må emballasjen være effektiv i transport, dvs at vi transporterer minst mulig luft.

Q

161.891
tonn CO₂

=

17.500
nordmenn

Klimaavtrykk kort forklart

Et klimaavtrykk viser hvor mye karbon-dioksid man forårsaker i løpet av et år. Vårt klimaavtrykk i Q-Meieriene er i dag på 161.891 tonn CO₂. Ifølge tall fra FN forårsaker gjennomsnittsnordmannen utslipp på 9,27 tonn CO₂. Det betyr at Q sin verdikjede forårsaker nesten like mye CO₂ som 17.500 nordmenn.

Vår egen klimakalkulator

For å bli best på klima må vi være best til å regne! Derfor har vi laget en egen klimakalkulator i samarbeid med PwC. Den bruker vi for å følge med på klimaavtrykket vårt, og beregne effekten av tiltakene vi gjør. Nå samler vi inn data fra leverandører og egen produksjon for å se hvordan tiltakene våre bidrar.

«Jeg er opptatt av avl som gir økt ytelse og dyrehelse. Godt drenert jord, effektiv gjødsling og innhøsting på riktig tidspunkt gir gode og næringsrike avlinger. Det gir god økonomi og reduserte klimautslipp.»

Endre Nærland, Q-bonde

5:

Alt starter på gårdene våre

Det viktigste grepet for å kunne bli klimapositiv er å arbeide med hvordan melken vår blir produsert. Vi i Q-Meieriene deltar aktivt i prosjektet «Klimasmart Landbruk». Læringen vi får med oss, vil vi bruke til å hjelpe Q-bøndene til gårdsdrift som gir mindre klimaavtrykk. Vårt mål er at klimaavtrykket fra våre bønder og råvareprodusenter er 30 % lavere innen 2030.

Tiltak for å redusere klimaavtrykket:

- Bedre utnyttelse av husdyrgjødsel i plante-produksjon og som energi i form av biogass
- Tildekking av gjødselkum med tak demper fordamping og minsker metan- og ammoniakk-utslipp
- Bruk av varme fra råmelktanker til oppvarming av drikkevann til kuene og gulvvarme i fjøset
- God drenering av jord for gode vekstforhold, økte avlinger og reduserte klimaavtrykk i form av mindre dannelse av lystgass
- Fokus på tidlig slått kan redusere klimagass-utslipp med opptil 20 % samtidig som kua får

- næringsrikt fôr, som gir mindre metangass-produksjon enn fôr med lavere fordøyelighet
- Klimasmart ventilasjon i fjøs med naturlig utlufting og automatiske gardiner
- Fase ut bruken av fossilt drivstoff til gårds-maskiner og erstatte med biodrivstoff, elektrisitet eller hydrogen

Utover å arbeide med gårdene våre, kan vi redusere klimaavtrykket fra råvarer ved å ha flere produkter som er plantebaserte. I år lanserte vi Q Planti® – som er plantebaserte alternativer til meieriprodukter.

6: Hvordan skal vi frakte melken vår utslippsfritt?

Før vi kan lage meieriprodukter på meieriene våre må de fraktes dit fra melkegårdene. Våre meierier på Jæren og i Gausdal får melk fra 285 gårder som hentes med melkebiler. Disse melkebilene oppgraderer vi stadig for å minske utslipp i forbindelse med frakt.

Gausdal har en bil med teknologi som kutter vesentlig i utslippene, men de to andre bilene er eldre og har høyere utslipp. Disse skal byttes i år. På Jæren har alle lastebilene den nyeste motorteknologien som følger Euro VI-kravene. Dette reduserer utslipp av NOX og avgasspartikler med 90 % opp mot tidligere generasjoner tunge kjøretøy. Disse lastebilene er så rene at de slipper ut langt mindre NOX enn de nyeste personbilene som kjører på diesel.

Bilene som kjører melken til butikk eies av kjedene som kjøper melken vår. Disse er også opptatt av å redusere utslipp, og bruker derfor også biler med rene motorer.

Det er stor utvikling innen fossilfrie lastebiler. Vi vurderer å ta i bruk tankbiler som går på biogass. Men først må utfordringer knyttet til ytelse løses, og antall stasjoner for påfylling bli flere. Så snart dette er på plass er vi klare til å ta i bruk biler med fossilfritt drivstoff.

7:

Vi bygger fremtidens klimavennlige meieri!

Siden 1998 har vi tappet melk og laget meieriprodukter ved våre to meierier i Gausdal og på Jæren. Vi har alltid vært opptatt av innovasjon, så alle som er glade i norske meieriprodukter skal få en litt bedre hverdag. Men all matproduksjon har en pris. Klimaavtrykket fra forbruk av elektrisitet, gass og matsvinn i produksjonen, utgjør ca 3 % av vårt totale avtrykk. Et tall vi jobber kontinuerlig for å få ned.

Prosjekt «Spadestikk» – vårt nye, klimavennlige meieri!

7. august 2017 startet utbyggingen av vårt nye meieri på Jæren. Dette er vår største investering i meieri-innovasjon noensinne, og i 2021 skal det trille ut nye og smarte meieriløsninger, med et bedre klimaregnskap.

På det nye meieriet planlegger vi flere tiltak som skal redusere klimaavtrykket vårt:

- Varmepumper som gjenvinner energi
- Buffertanker som gjenbraker energi fra varmtvann og isvann
- Noxite takbelegg som reduserer NOX-utslipp tilsvarende all kjøring til og fra jobb for alle ansatte
- Strømuttak til lastebiler for å unngå tomgangskjøring og til elbiler for ansatte
- Solcellepanel som forsyner kantinekjøkkenet med strøm
- Årlig reduksjon av matsvinn i produksjon med 5 %

8:

Fra smart til klimasmart emballasje!

Vi har alltid vært opptatt av smart emballasje. For å redusere klimavtrykket på 8 % må den også være klimasmart! Det betyr at emballasjen må være resirkulerbar, samtidig må den:

- Holde maten trygg
- Gi maten lengre holdbarhet og redusere svinn som igjen kutter utslipp
- Tilfredsstille krav til frakt og lagring
- Kunne åpnes og lukkes enkelt

Tiltak i 2020

- Nye melkekartonger laget av 100 % fornybare materialer og utfasing målevindu

- Introduksjon av treskje og utfasing av plastskjeer, som vi har gjort med Q Planti®
- Overgang til gjenvinnbar plast på plastemballasje
- Introduksjon av resirkulert plast hvor mulig
- Reduksjon av plast i plasttrau for Skyr® og rømmeprodukter
- Reduksjon av luft i Skyr®-lokk
- Reduksjon av plast i rømmebeger

For å oppnå klimasmart emballasje bør den være 100 % resirkulerbar og fornybar. Vi har derfor følgende krav når vi velger emballasje:

- Ved plastemballasje, velg gjenvinnbar plast – med så få tilsetninger som mulig
- Bruk bølgepapp/kartong hvor mulig
- Plastskjeer skal erstattes med papp eller tre

Unngå:

- Plast som ikke er gjenvinnbar
- Bioplast som ikke kan materialgjenvinnes i dagens systemer
- Kombinasjoner av ulike materialer og laminater, siden dette vanskeliggjør materialgjenvinningen
- Sort plast

100 % fornybar materiale, samt fjernet målevindu

Fra plasticskje til treskje

30 % mindre plast

Kan du smake melk
som har gått ut på dato?

9: Dette klarer vi ikke uten deg!

For å få et bedre klima må vi samarbeide. Å kutte matsvinnet er faktisk det enkleste og mest effektive alle kan gjøre for å bidra til et bedre klima. Derfor vil vi hjelpe til med dette. Målet er å hjelpe deg med å kutte matsvinnet ditt med 50 % innen 2025.

Best før, men ikke dårlig etter

Familien Nygård Havre fra Bergen var faktisk de som foreslo å endre datomerkingen på melken vår til «Best før, men ikke dårlig etter». I 2017 introduserte vi som verdens første meieri denne datomerkingen, for å bidra til mindre matsvinn.

Datoeksperimentene

Vi satte opp verdens største kartong med Q-melk i Oslo og Stavanger, hvor alle kunne

trykke på en rød knapp dersom man ville ta opp kampen mot matsvinn – det gjorde over 400.000 mennesker!

Året etter gjennomførte vi det store datoeksperimentet, hvor over 100 mennesker testet om de kunne smake forskjell på melk som hadde passert dato med 5 dager og melk som hadde ny dato. Ingen syntes den utgåtte melken smakte dårlig. Likevel sjekker 4 av 5

datoen på alle meierivarer, og halvparten lener seg lengst inn i melkeskapet for å plukke varer med lengst holdbarhet.

Matredderne

Q-Meieriene har laget en egen matredderpris som deles ut annenhver måned. En gang i året arrangerer vi Q-matredderdag, som er åpent for alle, hvor vi blant annet deler ut pris til årets matredder.

Tiltak og planlagte initiativer 2020

- Holdningskampanjer og forbrukerdialog
- Utdeling av Q-matredderpris
- Skoleforedrag om matredding
- Videreføre fokus på «best før men ikke dårlig etter»
- Q-matredderdagen 13. oktober
Les mer på matredder.no

10:

Usikkerhet og dilemmaer

Det er mye usikkerhet og dilemmaer på veien til å bli klimapositiv. Vi må hele tiden lære av både deg og ekspertene. Her er to temaer vi alltid prøver å veie opp mot hverandre.

Praktisk vs klimaavtrykk

Målevindu på literskartongene har vært vårt kjennemerke siden 2008. Da var det et stort dilemma for oss om vi skulle tørre å fjerne det i 2020, til fordel for 100 % fornybare kartonger. Vi spurte forbrukerne, som støttet oss i at nå var tiden inne for å tenke miljø og klima.

Emballasje vs holdbarhet

God holdbarhet reduserer matsvinn, og holdbarheten påvirkes av emballasje og materialvalg. I noen tilfeller forverres derfor klimaavtrykket ved å redusere materialbruk i emballasjen. Når vi velger emballasje må vi hele tiden tenke på hvordan

holdbarheten påvirkes. Korken på melkekartongen er et eksempel på dette. Vi mener at korken gjør at melken holder seg bedre, og lenger etter åpning, og at vi derfor bør beholde denne.

Veien videre

Som du skjønner har vi mye å ta tak i frem til 2030. Men vi skal bli klimapositive, og du skal vite at når du kjøper produkter fra oss, kjøper du fra det lille utfordrermeieriet som leder an i kampen for å ta vare på klimaet vårt. Og husk: Har du noen idéer til hvordan vi kan gjøre ting bedre vil vi alltid at du tar kontakt med Bent eller noen av oss andre i Q-Meieriene.

**Det finnes alltid
bedre måter
å gjøre ting på!**